

มหาวิทยาลัยทักษิณ	
รับ 0071	วันที่ - 5 มี.ค. 2564
เวลา 15:32	

ที่ อว ๐๒๓๓.๑(๓.๑๔)/1 3880

ถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน

พร้อมหนังสือฉบับนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ขอส่งสำเนาหนังสือกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ที่ พม ๐๕๐๔/๖๕๔ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๓
มาเพื่อโปรดทราบ และพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

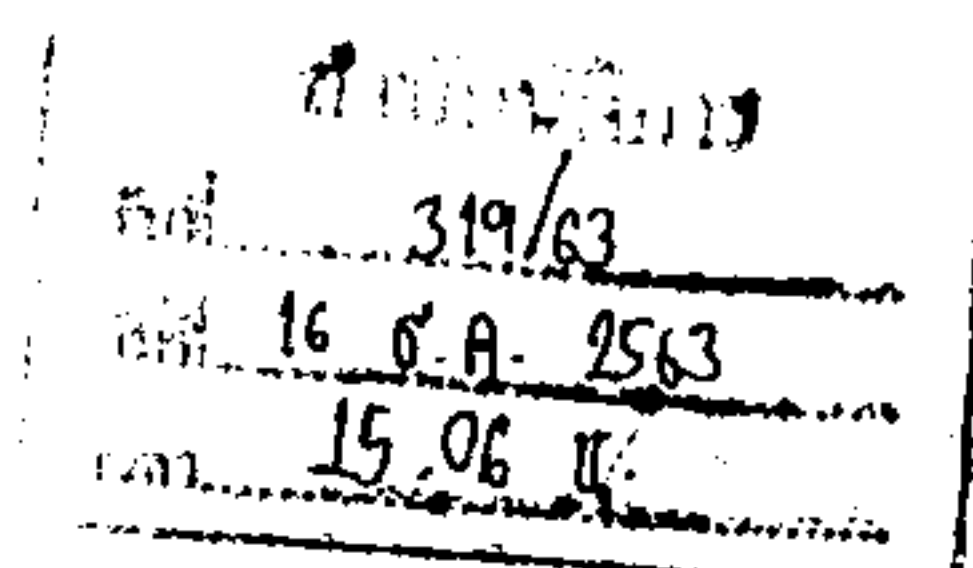
๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๓

สำนักนิติการ

กลุ่มพัฒนากฎหมาย

โทร. ๐ ๒๖๑๐ ๕๔๓๐

โทรสาร ๐ ๒๓๕๔ ๕๖๐๙

ที่ พม ๐๕๐๔ / ๖๖๓

คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติ
โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ
กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
๒๕๕ ถนนราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๙ ธันวาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอส่งสำเนาคำวินิจฉัยคณะกรรมการ วลพ. ในประเด็นการถูกจำกัดสิทธิการแต่งกายตามเพศสภาพ
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานนิติการ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาคำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
๒. ประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เรื่อง แนวปฏิบัติการแต่งกายของ
นักศึกษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด พ.ศ. ๒๕๖๒
๓. ประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เรื่อง แนวปฏิบัติการแต่งกายของ
บุคลากรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด พ.ศ. ๒๕๖๒

เนื่องด้วยคำร้องที่ยื่นต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
(คณะกรรมการ วลพ.) ส่วนใหญ่เป็นคำร้องที่นิสิตนักศึกษาร้องเรียนสถาบันการศึกษาเนื่องจากถูกจำกัดสิทธิ
การแต่งกายและไว้ทรงผมตามเพศสภาพในการเข้าชั้นเรียน การสอบวัดผล การฝึกปฏิบัติงาน รวมทั้งการรับ
พระราชทานปริญญาบัตร และการใช้รูปถ่ายตามเพศสภาพในเอกสารขอจบการศึกษาและเอกสารรับรองผล
การศึกษา โดยคณะกรรมการ วลพ. จะมีคำวินิจฉัยให้สถาบันการศึกษาผู้ถูกร้องปรับแก้ไขกฎ ระเบียบของ
สถาบันการศึกษาเพื่ออนุญาตให้นักศึกษาสามารถแต่งกายตามเพศสภาพในประเด็นดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาการยื่นคำร้องในเรื่องเดิมซ้ำ ๆ กัน กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ
ในฐานะ ฝ่ายเลขานุการ คณะกรรมการ วลพ. จึงขอส่งตัวอย่างสำเนาคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ.
ในประเด็นดังกล่าว และประกาศสถาบันการศึกษาผู้ถูกร้องที่ได้ปรับแก้ไขตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ
วลพ. มายังท่านในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานนิติการ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย
และนวัตกรรม ซึ่งกำกับดูแลสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ เพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

๐๑๐๙

(นางอาภรณ์ อำไพจิตต์)

ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(ดร.สุภัทร บุญส่ง)

ผอ.สนก.

คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

โทร. ๐ ๒๖๔๒ ๗๗๔๕ โทรสาร ๐ ๒๖๔๒ ๗๗๔๑

คำร้องเลขที่....๑๐...../๒๕๖๐.....
เรื่องที่แล้วเสร็จเลขที่.....๐๔...../๒๕๖๑.....

คำวินิจฉัย
คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

วันที่...๑๙... เดือน..ธันวาคม.. พุทธศักราช..๒๕๖๑..

ระหว่าง { xxxxxxxxxxxx ผู้ร้อง
มหาวิทยาลัยxxxxxxxxx ผู้ถูกร้อง

เรื่อง การถูกจำกัดสิทธิในการแต่งกายตามเพศสภาพ

ชื่อผู้ร้อง xxxxxxxxxxxx

ชื่อผู้ถูกร้อง มหาวิทยาลัยxxxxxxxxx

๑. สรุปข้อเท็จจริงในคำร้องและพยานหลักฐาน

ผู้ร้องได้มีคำร้องเลขที่ ๑๐/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ร้องเรียนผู้ถูกร้องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ วลพ.) สรุปได้ว่าผู้ร้องเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๒ สาขาxxxxxxxxxxxxxx คณะxxxxxxxxxxx มหาวิทยาลัยxxxxxxxxx เป็นบุคคลซึ่งแสดงออกแตกต่างจากเพศกำเนิด

เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ผู้ร้องแต่งกายตามเพศสภาพไปเรียนในวิชาxxxxx โดยมีอาจารย์ผู้บรรยายรายวิชา ทำการเช็คชื่อและตรวจการแต่งกายของนักศึกษาในชั้นเรียนรวมถึงผู้ร้องด้วย เมื่ออาจารย์ฯถามชื่อผู้ร้อง พบว่า ผู้ร้องแต่งกายไม่ตรงกับเพศกำเนิด เมื่อสอบถามเหตุผลที่ไม่แต่งกายตามเพศกำเนิด ผู้ร้องชี้แจงว่า ผู้ร้องได้เคยเข้าพบคณบดีหลายครั้ง และครั้งสุดท้ายได้เข้าพบคณบดีพร้อมกับเจ้าหน้าที่ประสานงานสมาคมxxxxxxxxxxx เพื่อแจ้งเรื่องที่ถูกดำเนินเรื่องการแต่งกายจากอาจารย์หลายท่าน ซึ่งเจ้าหน้าที่จากสมาคมxxxxxx ยืนยันกับคณบดีว่า การดำเนินของอาจารย์เรื่องการแต่งกายเป็นการกระทำที่ขัดกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งคณบดีได้มอบหนังสือราชการที่อนุญาตให้นักศึกษาสามารถแต่งกายตามเพศสภาพในการเข้าเรียนและเข้าสอบได้ และคณบดีได้ส่งหนังสือดังกล่าวให้สาขาวิชาต่าง ๆ ทราบแล้ว ดังนั้น ผู้ร้องจึงได้นำเรื่องที่คณบดีแจ้งให้ทราบแจ้งอาจารย์ผู้บรรยายรายวิชาที่ผู้ร้องลงเรียนในภาคการศึกษานี้อีกด้วย ซึ่งอาจารย์แจ้งว่าไม่เคยทราบว่ามีหนังสือดังกล่าว

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ขณะที่ผู้ร้องกำลังเรียนวิชา xxxxxxxxxxxxxxxxx ผู้ร้องได้ถูกอาจารย์ที่ปรึกษาเรียกไปพบที่ตึกคณบดี เมื่อผู้ร้องเดินทางไปถึงห้องประชุมดังกล่าว ภายในห้อง

อาจารย์ในสาขา xxxxxxxxxxxxxxxxx คณะ xxxxxxxxxxxxxxxxx ประมาณ ๑๐ คน รวมทั้งคณบดี คณะ xxxxxxxxxxxxxxxxx ซึ่งหัวหน้าสาขาวิชา xxxxxxxxxxxxxxxxx ได้ถามผู้ร้องว่า “ทราบหรือไม่ว่า สาขา xxxxxxxxxxxxxxxxx มีกฎระเบียบว่าต้องแต่งกายและต้องตัดผม เป็นชายจริง ๆ หญิงจริง ๆ” โดยผู้ร้องได้ตอบว่า ผู้ร้องไม่ทราบว่าสาขา xxxxxxxxxxxxxxxxx มีกฎเกณฑ์ดังกล่าว จนกระทั่งผู้ร้องเรียนในชั้นปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ จึงได้ทราบว่า มีกฎเกณฑ์ดังกล่าว โดยอาจารย์หัวหน้าสาขาได้แจ้งผู้ร้องว่ากฎระเบียบนี้มีมานานแล้ว

หัวหน้าสาขาได้แจ้งผู้ร้องว่าการที่ผู้ร้องแต่งกายตามเพศสภาพ ไม่สามารถเรียนสาขานี้ได้ เพราะสาขานี้จะต้องออกไปสังเกตการสอนและฝึกสอน อาจทำให้โรงเรียนและสังคมไม่ยอมรับ จึงเสนอให้ผู้ร้องทำเรื่องย้ายออกจากสาขา xxxxxxxxxxxxxxxxx ไปเรียนสาขาอื่นเพื่อจะได้เรียนจบ โดยหัวหน้าสาขากล่าวว่าหากผู้ร้องยังเรียนสาขาเดิม ผู้ร้องจะเผชิญกับสถานการณ์ที่จะอยู่อย่างไม่มีความสุข และมีปัญหาเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน ผู้ร้องจึงได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่าขณะนี้ มีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่คุ้มครองผู้มีความหลากหลายทางเพศ แต่อาจารย์หัวหน้าสาขากล่าวว่าผู้ร้องรู้เท่าไม่ถึงการณ์ที่จะกล่าวอ้างความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว

จากนั้นอาจารย์หัวหน้าสาขาฯ ได้เสนอให้ผู้ร้องย้ายไปเรียนสาขาวิชาอื่น เช่น xxxxxxxxxxxxxxxxx หรือสาขา xxxxxxxxxxxxxxxxx โดยจะประสานกับอาจารย์ประจำสาขาที่ได้เสนอให้กับผู้ร้อง โดยจะคัดผลการเรียนในระดับเกรด C ขึ้นไปของแต่ละรายวิชาที่ผู้ร้องสอบได้ เพื่อไปเทียบกับวิชาในสาขาอื่นที่ผู้ร้องจะย้ายไป และได้กำหนดเวลาในการตัดสินใจย้ายสาขา คือ ภายในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายในการเพิ่มถอนรายวิชาและย้ายสาขา โดยในระหว่างก่อนวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ อาจารย์ที่ปรึกษาของผู้ร้องได้โทรศัพท์มาสอบถามผู้ร้องเกี่ยวกับการตัดสินใจย้ายสาขาของผู้ร้อง แต่ผู้ร้องได้ตัดสินใจที่จะปกป้องสิทธิอันชอบธรรมของผู้ร้อง เพราะเห็นว่าการกระทำดังกล่าวของคณะ xxxxxxxxxxxxxxxxx เป็นการแบ่งแยก กีดกัน และจำกัดสิทธิประโยชน์ทางตรงของผู้ร้อง โดยเหตุที่ผู้ร้องเป็นบุคคลที่แสดงออกแตกต่างจากเพศกำเนิด ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ.

เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ ผู้ร้องได้แจ้งคณบดีคณะ xxxxxxxxxxxxxxxxx ว่า ได้ตัดสินใจไม่ย้ายสาขา และไม่ถอนรายวิชาตามที่ผู้บริหารคณะแจ้งให้ถอน/ย้าย และได้รับแจ้งว่าการที่ยืนยันสิทธิที่จะไม่ถอน/ย้ายเป็นสิทธิที่สามารถทำได้ แต่ทางสาขาวิชามีมติที่จะดำเนินการอันเป็นการยับยั้งมิให้ผู้ร้องสามารถดำเนินชีวิตในฐานะนักศึกษาของสาขาวิชาต่อไปได้ เช่น อาจารย์ประจำสาขาวิชาจะไม่เช็คชื่อผู้ร้องในทุกรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน เมื่อผู้ร้องไม่ปรากฏชื่อเข้าเรียนครบ ๓ ครั้ง ผู้ร้องจะไม่มีสิทธิเข้าสอบ และถูกปรับตก

หลังจากนั้น คณบดีได้แจ้งผู้ร้องว่า ผู้ร้องจะใช้สิทธิตามกฎหมายใดเป็นสิทธิของผู้ร้อง แต่กว่าจะมีคำวินิจฉัยออกมา ก็ใช้เวลานานหลายปี จนไม่มีผลย้อนหลังมาให้ผู้ร้องได้รับการคุ้มครองสิทธิใด ๆ โดย คณบดี ได้กำชับว่าจะยึดมติที่ประชุมสาขาเป็นสำคัญ หากผู้ร้องยังคงแต่งกายตามเพศสภาพ จะใช้มาตรการลงโทษดังกล่าวและจะยืนยันมติที่ประชุมสาขาพร้อมใบรับรองแพทย์โรงพยาบาล xxxxxxxxxxxxxxxxx ที่ระบุว่าผู้ร้องเป็นบุคคลที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิดไปยื่นคุรุสภาซึ่งเป็นองค์กรที่ให้การรับรองคุณวุฒิครู

ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๑ ผู้ร้องได้มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ วลพ. สรุปได้ดังนี้

เมื่อเปิดภาคการศึกษาแรกของชั้นปีที่ ๒ วิชาแรก อาจารย์ได้แจ้งผู้ร้องว่ามีกฎให้นักศึกษาต้องแต่งกายตามเพศกำเนิด หากไม่ปฏิบัติตามจะหักคะแนน ต่อมาคณบดีและหัวหน้าสาขาวิชาได้เรียกผู้ร้องไปพบ โดยเสนอให้ย้ายสาขา แต่ผู้ร้องยืนยันที่จะเรียนในสาขาเดิม คณบดีและหัวหน้าสาขาวิชาจึงให้ผู้ร้องกลับไปทบทวนและปรึกษาผู้ปกครอง ผู้ร้องได้ปรึกษาผู้ปกครอง และยืนยันที่จะเรียนในสาขาเดิม ซึ่งคณบดีมีความเข้าใจผู้ร้อง แต่อาจารย์คนอื่นในสาขามีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ร้อง

ภายหลังยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. ผู้ร้องยังคงแต่งกายตามเพศสภาพเข้าเรียนและเข้าสอบ ซึ่งมีปัญหาในบางวิชา คือ วิชา xxxxxxxx ที่ผลการเรียนต่ำลงแตกต่างจากเพื่อนร่วมกลุ่มที่ทำงานกลุ่มด้วยกัน นอกจากนี้ อาจารย์ที่สอนวิชา xxxxxxxxxxxxxxxx ได้กล่าวในห้องเรียนว่าให้ผู้ร้องทำบุญให้มาก จะได้ไม่เกิดมาผิดเพศ

สิ่งที่ผู้ร้องไม่สบายใจ คือ อาจารย์บางคนแสดงปฏิกิริยาต่อผู้ร้อง ตั้งแต่อ่อนผู้ร้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. เช่น อาจารย์ผู้สอนวิชา xxxxxxxx มักนำเรื่องของผู้ร้องไปกล่าวถึงในห้องเรียนในเชิงตำหนิทางอ้อมเสมอ และอาจารย์ผู้สอนวิชา xxxxxxxx และวิชา xxxxxxxxxx จะใช้การตัดคะแนน ซึ่งผู้ร้องต้องเรียนกับอาจารย์ทั้งสามคนไปจนกว่าจะจบการศึกษา นอกจากนี้ มีอาจารย์บางคนกล่าวว่า คณะ xxxxxxxxxxxx ตั้งมากกว่า ๘๐ ปี ยังไม่เคยเกิดเรื่องเช่นนี้ซึ่งเป็นเรื่องที่รับไม่ได้ สำหรับอาจารย์คนอื่น ๆ ไม่มีการแสดงกิริยาหรือตำหนิผู้ร้อง ส่วนเพื่อนร่วมมหาวิทยาลัยมีความเข้าใจผู้ร้อง

ประเด็นผู้ร้องทราบเรื่องที่มหาวิทยาลัยและคณะมีนโยบายให้นักศึกษาสามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้นั้น ผู้ร้องให้ถ้อยคำว่า ทุกสาขายกเว้นสาขา xxxxxxxx ไม่มีการห้ามนักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพ โดยสาขาที่ผู้ร้องศึกษานั้นได้แจ้งผู้ปกครองผู้ร้องว่าสาขานี้เป็นการเรียนเพื่อเป็นครู ดังนั้น ต้องแต่งกายตามเพศกำเนิด

ประเด็นที่คณบดีให้ถ้อยคำว่าผู้ร้องแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบนั้น ผู้ร้องให้ถ้อยคำว่าผู้ร้องใส่กระโปรงสั้นและผ่าสูงบ้างเช่นเดียวกับนักศึกษาบางคนในสาขา แต่ผู้ร้องมักถูกจับตามองหรือตักเตือนมากกว่านักศึกษาคนอื่น

สำหรับประเด็นการกดดันให้ย้ายสาขานั้น ผู้ร้องแจ้งว่า ได้ผ่านช่วงเวลาดังกล่าวไปแล้ว

ผู้ร้องแจ้งว่า เคยไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าห้องสอบปลายภาค แต่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ลงนามอนุญาตให้ผู้ร้องสามารถเข้าสอบได้ ทำให้ผู้ร้องเข้าห้องสอบช้ากว่าคนอื่น ๆ และมีผลการเรียนค่อนข้างต่ำ และมีอาจารย์ในสาขาให้เพื่อนมาแจ้งผู้ร้องว่าต้องตัดผมสั้นและแต่งกายตามเพศกำเนิด

ผู้แทนจากสมาคม xxxxxxxxxxxxxxxx เคยเข้าพบคณบดี ซึ่งคณบดีแจ้งให้ทราบว่ามหาวิทยาลัยและคณะได้แจ้งให้อาจารย์ทราบคำสั่งที่ให้นักศึกษาสามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้ แต่แม้จะมีคำสั่งอนุญาต อาจารย์บางคนอาจไม่เข้าใจและไม่ยอมรับผู้ร้อง ปัจจุบันในสาขา xxxxxxxxxxxxxxxx มีเพียงผู้ร้องคนเดียวที่ยังแต่งกายตามเพศสภาพ ส่วนนักศึกษาคนอื่นถูกกดดันให้แต่งกายและตัดผมตามเพศกำเนิดแต่นักศึกษาในคณะที่เรียนสาขาวิชาอื่น ๆ แต่งกายตามเพศสภาพได้

ประเด็นที่หัวหน้าสาขาวิชา แจ้งให้ผู้ร้องย้ายสาขานั้น ผู้ร้องแจ้งว่า หัวหน้าสาขาวิชาได้เสนอให้ย้ายสาขาเพื่อความสบายใจ นอกจากนี้ หัวหน้าสาขาได้แจ้งว่า ในการเรียนชั้นปีที่ ๓ ผู้ร้องอาจถูกตัดคะแนนในการเรียนหากยังแต่งกายตามเพศสภาพ

ผู้ร้องไม่ได้สนใจคำพูดเชิงลบของอาจารย์ แต่รู้สึกกังวลกับผลการเรียน ที่ผู้ร้องคิดว่าทำข้อสอบได้ แต่คะแนนหรือผลการเรียนกลับแตกต่างจากเพื่อนที่ทำงานในกลุ่มเดียวกัน

ผู้ร้องมีคำขอ

๑) ขอให้คณะกรรมการ วลพ. กำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัย เพื่อคุ้มครองและบรรเทาทุกข์ เพื่อให้ผู้ร้องยังคงสามารถศึกษาต่อในรายวิชาและเป็นนักศึกษาในสาขาวิชา xxxxxxxxxxxxxxxx คณะ xxxxxxxx มหาวิทยาลัย xxxxxxxx ต่อไปได้

๒) วินิจฉัยให้ผู้ร้องมีสิทธิที่จะสามารถศึกษาต่อตามหลักสูตรของสาขาวิชา xxxxxxxxxxxxxx คณะ xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx มหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx โดยไม่ถูกบังคับให้ย้ายไปเรียนในสาขาอื่น

๓) ขอให้มหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxx แก้อไขและให้มีการบังคับใช้ระเบียบว่าด้วยการแต่งกายตามเพศสภาพ หรือถ้ามีระเบียบเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่แล้วให้มหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxx ดำเนินการบังคับใช้ระเบียนดังกล่าวอย่างเป็นทางการเพื่อให้ผู้ร้องและนักศึกษาที่มีการแสดงแตกต่างจากเพศกำเนิดในสังกัดของมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxx ได้รับการคุ้มครองและเข้าถึงสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายต่อไป

พยานหลักฐานที่อ้างมาพร้อมกับคำร้อง

- ไม่มี

๒. สรุปข้อเท็จจริงในคำให้การแก้คำร้องและพยานหลักฐาน

ผู้ถูกร้องไม่ได้ส่งเอกสารคำให้การแก้คำร้องภายในระยะเวลา ๑๕ วัน ตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้อง การพิจารณาและการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๒๒^{*} โดยได้ขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การแก้คำร้อง เนื่องจากมีข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายคน และมีพยานเอกสารจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถจัดทำคำให้การแก้คำร้องหรือคำชี้แจงพร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนด และเพื่อเป็นการยุติธรรมที่ประชุมในคราวการประชุมคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ วลพ.) ครั้งที่ ๓ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ จึงมีมติเห็นควรดำเนินการตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อ ๒๕^{*} รับคำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ส่งมาในภายหลังไว้พิจารณา และให้เชิญผู้ถูกร้องมาให้ถ้อยคำและชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

ผู้ถูกร้องได้ทำคำชี้แจงในประเด็นตามคำร้อง สรุปได้ว่า

๑) ผู้ถูกร้อง เป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและxxxxxxxx มีสถานะเป็นนิติบุคคล และเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxx พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้ถูกร้องเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบริการสาธารณะให้รัฐ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงที่เน้นการปฏิบัติ ทำการสอน วิจัย ผลิตครูวิชาชีพ ให้บริการวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่สังคม ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีโอกาสในการศึกษาต่อด้านวิชาชีพเฉพาะทางระดับปริญญาเป็นหลัก ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยxxxxxxxx พ.ศ. ๒๕๔๘

โดยในวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาด้านการผลิตครูวิชาชีพ ผู้ถูกร้องแบ่งส่วนราชการออกเป็นสาขาวิชาxxxxxxxxxxxxxxxxxx คณะxxxxxxxxxxxxxxxxxx ซึ่งเป็นคณะที่ผู้ร้องเป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรีอยู่ในสาขาวิชาดังกล่าว ซึ่งสาขาxxxxxxxxxxxxxxxxxx คณะxxxxxxxxxxxxxxxxxx เป็นผู้ทำหน้าที่ผลิตนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาและประกอบวิชาชีพครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ทำหน้าที่สอนหนังสือให้กับเยาวชนของประเทศไทย

* ให้คณะกรรมการกำหนดให้ผู้ร้องทำคำให้การแก้คำร้องหรือคำชี้แจงให้ชัดเจนและครบถ้วน พร้อมส่งพยานหลักฐาน (ถ้ามี) ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

^{*} ในกรณีที่ผู้ถูกร้องมิได้จัดทำคำให้การแก้คำร้องหรือคำชี้แจงตามประเด็นที่กำหนดให้ชัดเจน พร้อมทั้งพยานหลักฐาน (ถ้ามี) ยื่นต่อคณะกรรมการในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้ถูกร้องยอมรับข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องและให้คณะกรรมการพิจารณาดำเนินการต่อไปตามความเห็นเป็นการยุติธรรม

๒) ผู้ร้องเป็นนักศึกษาในสาขาวิชาxxxxxxxxxxxxxxxxx คณะxxxxxxxxxxxxxxxxx รหัส xxxxxxxxxxxx ชั้นปีที่ ๒ โดยมีxxxxxxxxxxxxxxxxx เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เป็นหัวหน้าสาขาวิชาxxxxxxxxxxxxxxxxx และผู้ช่วยศาสตราจารย์xxxxxxxxxxxxxxxxx เป็นคณบดีคณะxxxxxxxxxxxxxxxxx

๓) ผู้ถูกร้องให้การโต้แย้งตามประเด็นในคำขอของผู้ร้อง ดังนี้

(๑) ในขณะที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. เมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ นั้น ผู้ร้องกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ ๒ และอยู่ระหว่างการสอบกลางภาค ซึ่งผู้ร้องได้เข้าสอบกลางภาค ทุกวิชาที่ผู้ร้องได้ลงทะเบียนเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้กีดกันในการศึกษา หรือการเข้าวัดผลการ ศึกษาในแต่ละรายวิชาแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ร้องไม่ได้เป็นผู้ถูกกีดกันทางการศึกษา อันเนื่องมาจากการเลือก ปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมทางเพศ ในอันที่จะต้องกำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองและ บรรเทาทุกข์เพื่อให้ผู้ร้องยังสามารถศึกษาต่อและเป็นนักศึกษาของผู้ถูกร้องต่อไปได้

(๒) การศึกษาหรือการย้ายสาขาของผู้ร้องจะเป็นไปตามความต้องการและความสมัครใจ ของผู้ร้อง โดยที่อาจารย์ในสาขาวิชาxxxxxxxxxxxxxxxxx คณะxxxxxxxxxxxxxxxxx ไม่อาจบังคับหรือ แก้อไขข้อมูลการศึกษาของผู้ร้องโดยพลการ

(๓) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้มีหนังสือขอความร่วมมือดำเนินการตาม รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยขอความร่วมมือให้ส่วนราชการทบทุน และแก้ไขการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ ประกาศ มาตรการ โครงการในหน่วยงานที่เป็นทางเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ซึ่งผู้ร้องได้มีหนังสือที่ xxxxx xxxxx ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง การห้ามเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ ตามพระราชบัญญัติความ เท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อแจ้งและประชาสัมพันธ์หนังสือของกรมกิจการสตรีและสถาบัน ครอบครัว ที่ พม ๐๕๐๔/ว ๑๐๕๑ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๐ และกำหนดให้หน่วยงานในสังกัดของผู้ร้อง แจ้งบุคลากรทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อไม่ให้คณาจารย์เลือกปฏิบัติกับลูกศิษย์โดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งเพศแล้ว และคณะxxxxxxxxxxxxxxxxx ได้รับแจ้งหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๐ ซึ่งแสดงว่าผู้ถูกร้องมิได้เพิกเฉย หรือละเลยต่อการทบทวน หรือแก้ไขกฎ ระเบียบ ประกาศของ มหาวิทยาลัย ให้ไม่ขัดต่อ มาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ การที่ ผู้ถูกร้องแจ้งเวียนหนังสือของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวดังกล่าว เนื่องจากการพิจารณาแก้ไข กฎ ระเบียบของผู้ถูกร้องในปัจจุบันมีเป็นจำนวนมาก และได้ดำเนินการแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ อยู่อย่างต่อเนื่อง จึงอาจเกิดความล่าช้า จึงได้แจ้งเวียนการถือปฏิบัติตามหนังสือของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ไปพลางก่อนการดำเนินการแก้ไขกฎ ระเบียบของผู้ถูกร้องจะแล้วเสร็จ โดยผู้ถูกร้องเล็งเห็นถึงการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนั้น การดำเนินการของผู้ถูกร้องจึงไม่ได้เป็นไป ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแต่อย่างใด

การมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ วลพ.

มหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxx โดย xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx อธิการบดีมหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ได้มีหนังสือมอบอำนาจ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๑ มอบหมายบุคลากร จำนวน ๓ คน ได้แก่ ๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์xxxxxxxxxxxxxxxxx คณบดีคณะxxxxxxxxxxxxxxxxx ๒) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx หัวหน้าสาขาxxxxxxxxxxxxxxxxx และ ๓) xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx นิติกรปฏิบัติการ มาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ วลพ. เมื่อวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๑ สรุปได้ดังนี้

๑) ระเบียบมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxx กำหนดให้นักศึกษาต้องแต่งกายให้ ถูกต้องตามระเบียบ และมหาวิทยาลัยอนุญาตให้นักศึกษาสามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้ โดยมหาวิทยาลัย

ได้ให้แต่ละคณะทราบและถือปฏิบัติตามที่กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้ขอความร่วมมือให้สถาบันการศึกษาดำเนินการตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยคณะได้สั่งการและแจ้งรองคณบดีและหัวหน้าภาควิชาทราบและถือปฏิบัติต่อนักศึกษาอย่างเท่าเทียมกันทุกเพศสภาพและคณะมีคำสั่งเป็นนโยบาย ที่จะอนุญาตให้นักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพได้ รวมทั้งได้หารือครูสภาเรื่องการแต่งกายตามเพศสภาพของนักศึกษา ซึ่งครูสภาแจ้งกลับมานักศึกษาไม่ใช่บุคลากรทางการศึกษาที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบของครูสภา

๒) อธิการบดีให้ความสำคัญกับกฎหมายฉบับดังกล่าว โดยสั่งการให้ทุกคณะทราบและถือปฏิบัติ รวมทั้งให้ฝ่ายกฎหมายของมหาวิทยาลัยศึกษาว่ามีระเบียบ ประกาศ คำสั่งใดที่ขัดกฎหมายและให้ดำเนินการแก้ไข นอกจากนี้ ในแต่ละปี คณะต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิดจะแต่งกายตามเพศสภาพอย่างสวยงามเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีอาจารย์ของคณะเข้าร่วมกิจกรรม

๓) เมื่อผู้ร้องได้ร้องมหาวิทยาลัย คณะxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ได้มีการประชุมในเรื่องนี้ และได้รับการชี้แจงจากอาจารย์ผู้สอนว่า ผู้ร้องแต่งกายไม่สุภาพ โดยใส่กระโปรงผ่าสูง ทาเล็บสีดำ ใส่ตุ้มหูห่วงขนาดใหญ่ เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องแล้ว อาจารย์ได้เรียกผู้ร้องมาสอบถามโดยแจ้งผู้ร้องให้แต่งกายสุภาพและให้รวบรวมซึ่งต่อมาผู้ร้องได้แต่งกายสุภาพขึ้น

๔) ประเด็นการกดดันผู้ร้องให้ย้ายไปเรียนสาขาอื่นนั้น ผู้ถูกร้องแจ้งว่า คณะไม่มีการกดดันให้ผู้ร้องย้ายสาขา โดยอาจารย์ในคณะได้สอบถามผู้ร้องว่า หากผู้ร้องรู้สึกไม่สบายใจ สามารถย้ายสาขาได้ ซึ่งผู้ร้องแจ้งว่าไม่มีความสุขเท่าที่ควร และปัจจุบันยังคงศึกษาในสาขาเดิมอยู่ โดยไม่ได้ย้ายไปเรียนสาขาอื่นแต่อย่างใด

๕) หากผู้ร้องต้องออกไปฝึกสอนหรือสังเกตการสอนที่สถานศึกษาภายนอก คณะไม่สามารถกำหนดเรื่องการแต่งกายของนักศึกษาได้ แต่อยู่ที่สถานศึกษาที่รับนักศึกษาไปฝึกสอนหรือสังเกตการสอนจะกำหนด โดยคณะจะแจ้งนักศึกษาว่าจะตัดสินใจแต่งกายอย่างไร โดยมีเหตุการณ์ที่นักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพ และถูกถามจากนักเรียนในสถานศึกษาที่ฝึกสอนว่า เหตุใดจึงใช้คำนำหน้านาม “นาย” ซึ่งนักศึกษาได้มาปรึกษาอาจารย์ จึงแจ้งนักศึกษานักศึกษาควรพิจารณาและใคร่ครวญให้รอบคอบว่าควรแต่งกายอย่างไร ในสถานศึกษาที่ฝึกสอนให้เหมาะสมและสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้โดยไม่มีปัญหา

๖) กรณีที่อาจารย์เรียกผู้ร้องมาพบเพื่อให้แต่งกายตามเพศกำเนิดนั้น ผู้ถูกร้องแจ้งว่า เป็นเรื่องเข้าใจผิด อาจารย์เพียงแต่แจ้งให้ผู้ร้องแต่งกายให้ถูกระเบียบเท่านั้น คือ คณะอนุญาตให้นักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพได้ แต่ต้องแต่งเครื่องแบบให้ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดสำหรับเพศนั้น ๆ ทั้งนี้ ในการปฐมนิเทศน์นักศึกษา มีการแจ้งให้นักศึกษาทราบว่าสามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้ แต่ต้องให้ถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย และหากนักศึกษาถูกบังคับให้แต่งกายตามเพศกำเนิด สามารถแจ้งและขอเข้าพบคณบดีเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว

พยานหลักฐานที่อ้างมาพร้อมกับคำให้การแก้คำร้อง มีดังนี้

๑) สำเนาระเบียนการศึกษาของผู้ร้อง

๒) สำเนาใบลงชื่อเข้าสอบรายวิชา xxxxxxxxxxxxxxxx รายวิชา xxxxxxxxxxxxxxxx

๓) สำเนาทะเบียนคณะxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ เรื่อง ขอรายงานการติดตามดูแลนักศึกษาxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

๔) สำเนาทะเบียนกองบริหารงานบุคคล ที่ xxxxxxxxxxxxxxxxx ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง การห้ามเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

คณะกรรมการ วลพ. อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๒๕ " ของระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณา และการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๙ แสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม เนื่องจากปัญหาที่ผู้ร้องประสบอยู่ส่วนหนึ่งมาจากทัศนคติของอาจารย์ในสาขาที่มีต่อบุคคลหลากหลายทางเพศ คณะกรรมการ วลพ. จึงได้เชิญอาจารย์ประจำภาควิชาxxxxxxxxxxxxxx สาขาวิชาxxxxxxxxxxx ที่ผู้ร้องอ้างว่ามีการแสดงออกที่ไม่ดีต่อผู้ร้อง จำนวน ๓ คน ได้แก่ ๑) อาจารย์ xxxxxxxxxxxxxxxx ๒) อาจารย์ xxxxxxxxxxxxxxxx ๓) อาจารย์ xxxxxxxxxxxxxxxx มาให้ถ้อยคำตอบคณะกรรมการฯ โดยมีอาจารย์ในคณะ ได้แก่ อาจารย์ xxxxxxxxxxxx ร่วมให้ถ้อยคำตอบ ด้วย สรปการให้ถ้อยคำ ดังนี้

ในวันเปิดเรียน อาจารย์ทุกคนได้แจ้งนักศึกษาแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบมหาวิทยาลัย
 xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่ผู้ร้องไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งอาจารย์
 ยังคงให้ผู้ร้องเรียนตามปกติ โดยหลังเลิกเรียนได้ชี้แจงให้ผู้ร้องแต่งกายให้ถูกระเบียบฯ ต่อหน้าหัวหน้าภาควิชา

มหาวิทยาลัยมีหนังสือสั่งการไปยังทุกภาควิชาอนุญาตให้นักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพในการเข้าเรียนได้แต่ต้องถูกต้องตามระเบียบของแต่ละเพศ ยกเว้นการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานศึกษาที่ไปฝึกงาน แม้มหาวิทยาลัยจะแจ้งว่าได้อนุญาตให้นักศึกษาแต่งกายตามเพศสภาพได้ แต่การแต่งกายตามเพศสภาพยังถือว่าผิดระเบียบมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม คณบดียังไม่ได้แจ้งแนวทางปฏิบัติต่อสาขาวิชาแต่อย่างใด ซึ่งเมื่อมีหนังสือสั่งการอนุญาต แต่ระเบียบมหาวิทยาลัยยังคงกำหนดให้แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ ผู้ให้ถ้อยคำในฐานะผู้ปฏิบัติ จึงมีความลำบากใจ ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขระเบียบมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้ชัดเจน

ทั้งนี้ ภาควิชาไม่เคยปิดกั้นการแต่งกายตามเพศสภาพ โดยนักศึกษาสามารถแต่งกายตามเพศสภาพในวันหยุดหรือในงานกิจกรรมรื่นเริงต่าง ๆ แต่หากเป็นการเรียนและการฝึกสอน นักศึกษาควรแต่งกายให้เหมาะสม

“ในการพิจารณาคำร้องให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสม โดยไม่ต้องผู้พันอยู่กับคำขอ หรือพยานหลักฐานของคู่กรณี ซึ่งอาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากการไต่สวนคู่กรณี พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานหลักฐาน อื่นนอกจากพยานหลักฐานของคู่กรณีตามที่ปรากฏในคำร้อง หรือคำให้การแก้คำร้องก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ผู้ให้ถ้อยคำได้สอนผู้ร้องในชั้นปีที่ ๒ ซึ่งได้แจ้งในวันแรกของการเรียนว่า นักศึกษาทุกคนต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบมหาวิทยาลัยว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยผู้ร้องไม่ได้โต้แย้ง ต่อมาเมื่อผู้ร้องเข้าเรียนในวิชาที่ผู้ให้ถ้อยคำสอน ผู้ร้องได้แต่งกายชุดนักศึกษาหญิงมาเรียน

๓) อาจารย์ xxxxxxxxxxxx ให้ถ้อยคำสรุปได้ดังนี้

ขณะที่ผู้ร้องเรียนชั้นปีที่ ๑ ผู้ร้องแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักศึกษาชายถูกต้องตามระเบียบ และเมื่อผู้ร้องเรียนชั้นปีที่ ๒ ในวิชาxxxxxx ที่ผู้ให้ถ้อยคำสอน ช่วงแรกผู้ร้องยังแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ ต่อมาปลายภาคผู้ร้องแจ้งว่าได้ขอคณบดีไว้ผมยาว และได้รับอนุญาต ซึ่งผู้ให้ถ้อยคำได้ชี้แจงผู้ร้องว่า แม้จะไว้ผมยาว แต่เมื่อไปฝึกสอน ผู้ร้องต้องตัดผมสั้น ซึ่งผู้ร้องยืนยันที่จะไว้ผมยาวต่อไป ต่อมาผู้ร้องได้แต่งกายด้วยเครื่องแบบนักศึกษาหญิง แต่ไม่ถูกต้องตามระเบียบ โดยใส่กระโปรงผ่าสูง สวมรองเท้าแฟชั่น ไม่ใช่คัทชู และปล่อยผมยาว ผู้ให้ถ้อยคำได้ตักเตือนผู้ร้องว่าสาขาวิชานี้ทำหน้าที่ผลิตครูสู่สังคม จึงต้องเป็นต้นแบบแก่นักเรียนในอนาคต จึงควรแต่งกายให้เรียบร้อย

การที่ผู้ร้องจะแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักศึกษาหญิงได้นั้น ต้องมีหนังสืออนุญาตจากคณบดี และนักศึกษาทุกคนต้องไปฝึกสอนเมื่อศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ ซึ่งเคยมีกรณีที่สถานศึกษาแจ้งกลับมานักศึกษาควรแต่งกายให้เป็นต้นแบบของนักเรียน เนื่องจากนักศึกษาชายซึ่งมีเพศสภาพเป็นหญิงได้แต่งกายด้วยเครื่องแบบนักศึกษาหญิงไปฝึกสอน และถูกแจ้งให้เปลี่ยนการแต่งกายให้ตรงกับเพศกำเนิด ส่งผลกระทบต่อการฝึกสอนของนักศึกษาคนดังกล่าว และนักศึกษารุ่นน้องที่จะไปฝึกงานหลังจากนั้น

หากสถานศึกษายินยอมให้นักศึกษาฝึกสอนแต่งกายตามเพศสภาพได้ ผู้ให้ถ้อยคำเห็นว่า การสอนและการผลิตให้นักศึกษาเป็นครู จะต้องสอนให้เป็นครูทั้งกายและใจ ดังนั้น ภาควิชาจึงต้องมีมาตรฐานสูง เพราะจะช่วยให้นักศึกษาได้สถานที่ที่จะไปฝึกสอน เมื่อจบการศึกษาก็จะมีงานทำและประสบความสำเร็จ

๔) อาจารย์ xxxxxxxxxxxx ให้ถ้อยคำสรุปได้ดังนี้

สืบเนื่องจากการแต่งกายของผู้ร้อง ทำให้มีการเรียกผู้ร้องมาประชุมร่วมกับอาจารย์ในภาควิชา ซึ่งคณาจารย์ได้กล่าวถึงความเป็นครูและการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย และอาจารย์มีความเห็นว่าผู้ร้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับสาขาวิชาอื่น จึงได้แนะนำให้ผู้ร้องย้ายไปเรียนสาขาวิชาอื่น แต่ผู้ร้องไม่ประสงค์จะย้ายสาขาวิชา ซึ่งอาจารย์ได้แจ้งให้นักศึกษาทราบว่า ให้เก็บบุคลิกความเป็นกะเทยไว้ก่อน เนื่องจากสาขาวิชานี้ผลิตบุคลากรไปเป็นครู จึงจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่ดี เพราะสถานศึกษาที่นักศึกษาไปฝึกสอนบางแห่งเข้มงวด และไม่ต้องการให้เป็นต้นแบบที่ไม่ดีแก่นักเรียน

ทางคณะเคยเชิญผู้ปกครองซึ่งเป็นป้าของผู้ร้องมาหารือ ซึ่งป้าของผู้ร้องไม่เห็นด้วยที่ผู้ร้องแต่งกายเป็นหญิง และได้ให้ผู้ร้องแต่งกายเป็นชาย แต่ผู้ร้องไม่ยินยอม

๔. ข้อกฎหมาย

๔.๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายภาพหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ

หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลที่เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

๔.๒ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใดๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด

มาตรา ๑๗ การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศจะกระทำมิได้

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย หรือการปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา หรือเพื่อความมั่นคงของประเทศ ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

มาตรา ๑๙ ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ คณะกรรมการ วลพ. อาจกำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์แก่บุคคลซึ่งถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศเท่าที่จำเป็นและสมควรแก่กรณีก็ได้

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่คณะกรรมการ วลพ. วินิจฉัยว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ให้มีอำนาจออกคำสั่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดที่เห็นเหมาะสม เพื่อบรรเทาและป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(๒) ให้การชดเชยและเยียวยาผู้เสียหายตามความในหมวด ๔

คำสั่งของคณะกรรมการ วลพ. ตามวรรคหนึ่ง จะต้องแสดงเหตุผลอย่างชัดเจนและอาจกำหนดเงื่อนไขใดๆ ได้เท่าที่จำเป็น รวมทั้งจะมีข้อสังเกตเสนอต่อคณะกรรมการ สทพ. เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

๔.๓ หลักการยกย่องการเคารพ ว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ

หลักการข้อ ๑๖ สิทธิในการศึกษา

ทุกคนมีสิทธิด้านการศึกษาโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติจากสาเหตุวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ

๕) ให้มีกฎหมายหรือนโยบายสถานศึกษาให้คุ้มครองเพียงพอต่อนักเรียนนิสิตนักศึกษา คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่มีวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศแบบต่างๆ จากการถูกแบ่งแยกกีดกันทางสังคม และการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษาทุกรูปแบบ รวมถึงการกลั่นแกล้งและรังควาน

๔. การพิจารณาและความเห็นของคณะกรรมการ วลพ.

คณะกรรมการ วลพ. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากคำร้องของผู้ร้อง และคำให้การแก้คำร้องของผู้ถูกร้อง และพยานหลักฐานทั้งหมดในสำนวน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ร้องเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ ๒ สาขาวิชาxxxxxxxxxxxx คณะxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx มหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx เป็นบุคคลซึ่งแสดงออกแตกต่างจากเพศกำเนิด ผู้ร้องถูกอาจารย์ในวิชาที่เรียนตำหนิเรื่องการแต่งกายตามเพศสภาพ โดยอ้างระเบียบมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดการแต่งกายไว้เฉพาะนักศึกษาชายและหญิงเท่านั้น และนักศึกษาต้องแต่งกายให้ถูกต้องสำหรับเพศนั้น ๆ อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยได้อนุญาตให้นักศึกษาสามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้ แต่ต้องแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดสำหรับเพศนั้น ๆ ทั้งนี้ ในการปฐมนิเทศน์นักศึกษา มีการแจ้งให้นักศึกษาทราบว่าสามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้ แต่ต้องให้ถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัย และหากนักศึกษาถูกบังคับให้แต่งกายตามเพศกำเนิด สามารถแจ้งและขอเข้าพบคณบดี เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเนื่องจากคณะxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx โดยเฉพาะสาขาวิชาxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ซึ่งผลิตxxxxวิชาชีพ และนักศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๕ ต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (xxxxxxxx) ในสถานศึกษาต่าง ๆ อาจารย์ ในคณะจะไม่อนุญาตให้นักศึกษาในสาขานี้แต่งกายตามเพศสภาพได้ เนื่องจากอาจารย์กังวลว่าสถานศึกษา อาจปฏิเสธการรับนักศึกษาที่แต่งกายตามเพศสภาพเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา และนักศึกษารุ่นน้องที่จะไปฝึกงานหลังจากนั้น ด้วยเหตุดังกล่าว อาจารย์ จึงได้เสนอให้ผู้ร้องย้ายสาขาไปเรียนสาขาวิชาอื่น ที่ไม่ต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผู้ร้องจะได้แต่งกายและไว้ผมตามเพศสภาพได้ แต่ผู้ร้องยืนยันไม่ย้ายสาขา และยังคงแต่งกายและไว้ทรงผมตามเพศสภาพไปเรียนสาขาเดิมจนถึงปัจจุบัน แต่ผู้ร้องยังรู้สึกท้อว่าอาจารย์ยังแสดงออกว่าไม่ยอมรับการแต่งกายตามเพศสภาพ

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยแจ้งว่าได้สอบถามไปยังครุสภาแล้ว ระเบียบครุสภาบังคับเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น ไม่รวมนักศึกษา

อาจารย์ในคณะดังกล่าวยังยึดระเบียบมหาวิทยาลัยที่ให้แต่งกายตามเพศกำเนิด แม้จะมีหนังสือเวียนจากกองบริหารงานบุคคลที่ห้ามการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัย

๑. การกระทำความผิดกล่าวของผู้ถูกร้องเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔ บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน วรคสองบัญญัติว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน วรคสามบัญญัติว่า การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายภาพหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ วรคสี่บัญญัติว่า มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓ บัญญัติว่า ในพระราชบัญญัตินี้ “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำ การใดอันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใดๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด และมาตรา ๑๗ บัญญัติว่า การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบมาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศจะกระทำมิได้ วรรคสองบัญญัติว่า การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย หรือการปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา หรือเพื่อความมั่นคงของประเทศ ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ประกอบกับหลักการยกยាកัรตา ว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในประเด็นวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศในหลักการข้อ ๑๖ สิทธิในการศึกษากำหนดว่า ทุกคนมีสิทธิด้านการศึกษาโดยได้รับการคำนึงถึงแต่ไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยสาเหตุวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศ สิทธิในการศึกษาโดยการปฏิบัติอย่างเสมอภาคต่อนักเรียน นิสิตนักศึกษา คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในระบบการศึกษา และให้มีกฎหมายสถานศึกษาให้คุ้มครองเพียงพอต่อนิสิตนักศึกษา คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่มีวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ และหลักสิทธิมนุษยชนสากลตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี

โดยข้อเท็จจริง ผู้ร้องเป็นนักศึกษา ที่มีเพศสภาพที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด การที่มีกฎหมายข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์ให้ผู้ร้องเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตที่ไม่ตรงตามเพศสภาพของตน กฎ ข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์เหล่านั้นต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ โดยขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ามีข้อบังคับและให้ผู้ถูกร้องที่มีเพศวิถีและเพศสภาพแตกต่างจากเพศกำเนิดต้องแต่งกายและไว้ทรงผมตามเพศกำเนิด การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตาม มาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมทั้งระเบียบมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้กำหนดเรื่องการแต่งกายไว้เฉพาะนักศึกษาหญิงและชายเท่านั้น และเป็นข้อบังคับที่มีการใช้บังคับมาก่อนพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๘

ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผลใช้บังคับแล้ว ระเบียบมหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ มหาวิทยาลัยฯ จึงต้องแก้ไขข้อบังคับเพื่อให้สอดคล้องและไม่ขัดต่อ มาตรา ๓ และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ และหลักการในการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของบุคคล และการไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

คณะกรรมการ วลพ. จึงมีความเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. ประเด็นตามคำขอของผู้ร้อง

คำขอที่ ๑ ที่ให้ คณะกรรมการ วลพ. กำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัย เพื่อคุ้มครองและบรรเทาทุกข์ เพื่อให้ผู้ร้องยังคงสามารถศึกษาต่อในรายวิชาและเป็นนักศึกษาในสาขาวิชาxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx มหาวิทยาลัยxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx ต่อไปได้ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า หากคณะกรรมการ วลพ. สั่งให้คุ้มครองชั่วคราว จะเป็นการวินิจฉัยในผลแห่งคดีตามคำร้องขอของผู้ร้อง ดังนั้น จึงให้ยกคำขอที่ ๑ ของผู้ร้อง

คำขอที่ ๒ ที่ให้ ผู้ร้องมีสิทธิที่จะศึกษาต่อตามหลักสูตรของสาขาวิชา xxxxxxxxxxxxxxxx คณะ xxxxxxxxxxxxxxxx มหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxx โดยไม่ถูกบังคับให้ย้ายไปเรียนในสาขาอื่นนั้น คณะกรรมการ วลพ. พิจารณาเห็นว่า อาจารย์ในสาขาได้แนะนำเชิงบังคับให้ผู้ร้องย้ายไปเรียนยังสาขาอื่น เพื่อให้สามารถแต่งกายตามเพศสภาพได้ แต่ผู้ร้องยังคงยืนยันที่จะศึกษาในสาขาวิชาเดิม ดังนั้น คณะกรรมการ วลพ. จึงเห็นควรให้ผู้ถูกร้องให้อาจารย์ยุติการโน้มน้าวเชิงข่มขู่บังคับให้ผู้ร้องย้ายไปเรียนยังสาขาอื่น และเคารพสิทธิในการแต่งกายตามเพศสภาพของนักศึกษา

คำขอที่ ๓ ที่ให้ มหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxx แก้ไขและให้มีการบังคับใช้ระเบียบว่าด้วยการแต่งกายตามเพศสภาพ หรือถ้ามีระเบียบว่าเรื่องดังกล่าวอยู่แล้วให้มหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxx xxxxx ดำเนินการบังคับใช้ระเบียบดังกล่าวอย่างเป็นปรกติเพื่อให้ผู้ร้องและนักศึกษาที่มีการแสดงแตกต่างจากเพศกำเนิดในสังกัดของมหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxx ได้รับการคุ้มครองและเข้าถึงสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายต่อไป นั้น

คณะกรรมการ วลพ. เห็นควรให้ผู้ถูกร้องดำเนินการปรับแก้ไขระเบียบว่าด้วยการแต่งกายเพื่ออนุญาตให้นักศึกษาที่มีเพศสภาพแตกต่างจากเพศกำเนิดสามารถแต่งกายและไว้ทรงผมตามเพศสภาพได้

๕. มติของคณะกรรมการ วลพ.

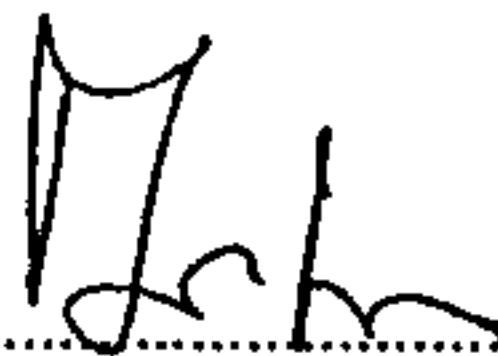
คณะกรรมการ วลพ. จึงเห็นควรใช้อำนาจตามมาตรา ๒๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ ให้มหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxx ผู้ถูกร้อง ดำเนินการดังนี้

(๑) อนุมัติให้ผู้ร้องสามารถแต่งกาย และไว้ทรงผมตามเพศสภาพ ในระหว่างการศึกษา การสอบวัดผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จนจบการศึกษา

(๒) ให้มหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxx ปรับแก้ไข หรือเพิ่มกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของมหาวิทยาลัย เพื่ออนุญาตให้นักศึกษาที่มีเพศสภาพแตกต่างจากเพศกำเนิดสามารถแต่งกายและไว้ทรงผมตามเพศสภาพ ในระหว่างการศึกษา การสอบวัดผล และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รวมทั้งการรับพระราชทานปริญญาบัตร

(๓) ให้มหาวิทยาลัย xxxxxxxxxxxxxxxx จัดทำมาตรการส่งเสริมให้อาจารย์และบุคลากรของผู้ถูกร้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในสิทธิในการดำเนินชีวิตโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติของนักศึกษากลุ่มที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด และเชื่อมั่นว่านักศึกษากลุ่มนี้จะเป็นบุคลากรครูที่มีคุณภาพได้

ทั้งนี้ ให้ผู้ถูกร้อง ดำเนินการตาม (๒) ให้แล้วเสร็จภายใน ๙๐ วัน นับแต่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ.

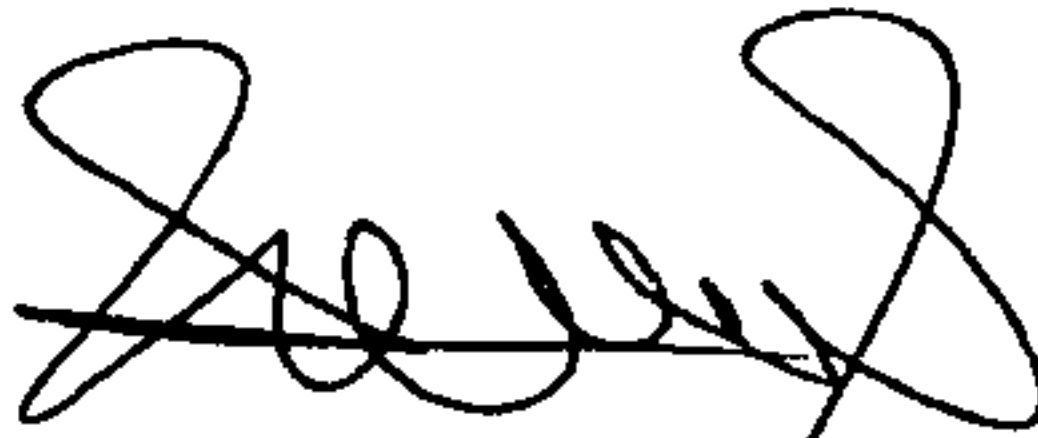

(นางสาวมาลี พงษ์พงศาวิไล)

ประธานกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(นายรณภูมิ สามัคคีคารมย์)
กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

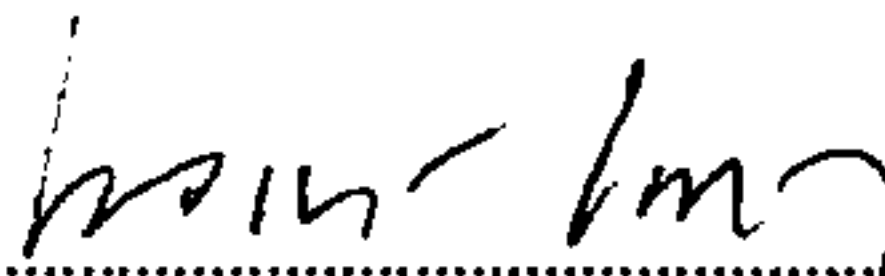
(นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง)
กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

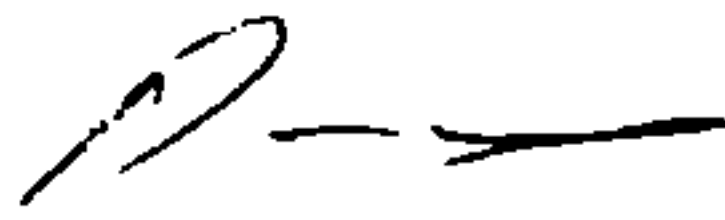
(นางสาวอุษา เลิศศรีสันหัต)
กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(นางสาวเสาวลักษณ์ ทองก๊วย)
กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(รองศาสตราจารย์ นงเยาว์ เนาวรัตน์)
กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

.....
(นายกมลเศรษฐ์ เก่งการเรือ)
กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

.....
(นางวณี อธิประเสริฐ)
กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

ประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
เรื่อง แนวปฏิบัติการแต่งกายของนักศึกษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด
พ.ศ. ๒๕๖๒

เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติจากสาเหตุมีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศ และเพื่อคุ้มครองบุคคลไม่ให้ถูกลบหลู่เกียรติ ชื่อเสียง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์หรือตัวตนผ่านทางการพูดจา ท่าทาง การแต่งกาย ลักษณะร่างกาย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศรูปแบบใด จึงเป็นการสมควรกำหนดแนวปฏิบัติการแต่งกายของนักศึกษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ (๒) มาตรา ๒๗ (๔) และมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกอบกับมติสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๓๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เรื่อง แนวปฏิบัติการแต่งกายของนักศึกษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด มีสิทธิแต่งกายเข้าชั้นเรียน เข้าสอบวัดผล และเข้าฝึกปฏิบัติงานตามเพศวิถีของตนได้ แต่จะต้องแต่งกายให้เป็นไปตามระเบียบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ว่าด้วยการแต่งกายของนักศึกษา

ข้อ ๔ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด มีสิทธิแต่งกายชุดครุยวิทยฐานะเพื่อเข้ารับพระราชทานปริญญาบัตรตามเพศวิถีของตนได้ แต่จะต้องแต่งกายให้เป็นไปตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ว่าด้วยเครื่องแบบ เครื่องหมาย และการแต่งกายของนักศึกษา

ข้อ ๕ ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยพึงปฏิบัติต่อนักศึกษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิดโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ข้อ ๖ ห้ามมิให้หน่วยงานภายในออกประกาศที่กำหนดแนวปฏิบัติใด ๆ เกี่ยวกับการแต่งกายของนักศึกษาอันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อนักศึกษาที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด

ประกาศ ณ วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

(นายสุกิจ นิตินัย)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
เรื่อง แนวปฏิบัติการแต่งกายของบุคลากรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด
พ.ศ. ๒๕๖๒

เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติจากสาเหตุมีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศ และเพื่อคุ้มครองบุคคลมิให้ถูกลบหลู่เกียรติ ชื่อเสียง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์หรือตัวตนผ่านทางการพูดจา ท่าทาง การแต่งกาย ลักษณะร่างกาย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศรูปแบบใด จึงเป็นการสมควรกำหนดแนวปฏิบัติการแต่งกายของบุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗ (๒) (๑๓) มาตรา ๒๗ (๔) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกอบกับมติสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เรื่อง แนวปฏิบัติการแต่งกายของบุคลากรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ บุคลากรของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด มีสิทธิแต่งกายโดยชุดสุภาพมาปฏิบัติราชการตามเพศวิถีของตนได้ แต่สำหรับการแต่งกายในชุดเครื่องแบบจะต้องแต่งกายให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อ ๔ ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยพึงปฏิบัติต่อบุคลากรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิดโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเท่าเทียมระหว่างเพศ

ข้อ ๕ ห้ามมิให้หน่วยงานภายในออกประกาศที่กำหนดแนวปฏิบัติใด ๆ เกี่ยวกับการ
แต่งกายของบุคลากรอันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคลากรที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือวิถีทางเพศ
ไม่ตรงกับเพศกำเนิด

ประกาศ ณ วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

(นายสุกิจ นิตินัย)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ